

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TOIMINTAKERTOMUS- KANNANOTTO

ALUEHALLINTOVIRASTOJEN TYÖSUOJELUN VASTUUALUEIDEN TOIMINNASTA VUODELTA 2022

SISÄLLYS

1. Yleisarvio ja valmistelu.....	3
2. Tulossopimuksen toteutuminen.....	4
2.1. Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta.....	4
2.2. Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta	4
3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot	6
4. Toimenpiteet.....	7
4.1. Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueille ehdotetut toimenpiteet.....	7
4.2. Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet.....	7

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän toimintakertomuskannanottonsa aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden toiminnasta vuodelta 2022 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä 19.4.2023 annettu Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenveto ja muut selvitykset antavat aihetta.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Tulossopimuskauden 2020-2023 kolmanteen vuoteen vaikuttivat edelleen jatkunut covid-19-pandemia ja sen aiheuttamat toimenpiteet sekä helmikuussa 2022 käynnistynyt Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Ukrainan kriisin myötä lisääntynyt maahantulo, kriisiapu sekä kriisin seurannaisina käynnistyneet globaalin talouden haasteet ovat vaikuttaneet koko hallinnon-alan toimintaan.

Vuoden 2022 tulostavoitteiden toteutumista on arvioitu 1-5-asteikolla kuten aiemminkin. Kokonaislukujen lisäksi on voinut käyttää puolikkaita numeroita. Arvioinnissa on painotettu keskeisiä ja merkittäviä tavoitteita, samalla merkitykseltään pienemmät tavoitteet ovat saaneet pienemmän painon. Jos joku merkittävä tavoite ei ole toteutunut, voi kokonaisarvosana olla enintään 3,5. Toisaalta, jos toteutumatta on jäänyt vähäiseksi arvioitu tavoite, voi kokonaisarvosana olla 4 tai 4,5, samalla merkitykseltään pienemmät tavoitteet ovat saaneet pienemmän painon.

Kokonaisuudessaan STM arvioi, että aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet ovat toteuttaneet vuoden 2022 tulostavoitteet hyvin, (arvosana 4).

Tavoite	Ministeriön näkemys arvosanasta
Toiminnallinen tuloksellisuus	
Työolot	4
Pirstaloituva työelämä	4
Työn kuormittavuus	4
Tieto ja digitalisaatio	4
Jatkuva uudistuminen	4
Erityistavoitteet	
Ajo- ja lepoaikavalvonta	5
Moniviranomaisyhteistyöhanke	5
Henkilöstövoimavarat	4
Resurssit	4
KOKONAISARVOSANA	4

Arviointiasteikko 1-5; jossa:

- 1 = Tulostavoitetta ei ole edistetty toimintavuonna.
- 2 = Tulostavoite on osittain toteutunut.
- 3 = Tulostavoite on toteutunut lähes tulossopimuksessa suunnitellun mukaisesti.
- 4 = Tulostavoite on saavutettu tavoitteen mukaisesti.
- 5 = Tulostavoite on saavutettu ja ylitetty huomattavasti.

Kannanotto on valmisteltu STM:n sisäisessä valmisteluryhmässä sekä työ- ja tasa-arvo-osaston johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, ja aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueet ovat antaneet siitä palautteen. Sosiaali- ja terveysministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvetoon sekä aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden vuoden 2022 tulostavoitteiden raportointiin.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1 Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Yhteiskunnallisten vaikutusten aikaansaamiseksi työsuojelun vastuualueet ovat toiminnallaan vaikuttaneet työpaikkojen turvallisuuden johtamiseen ja työolosuhteisiin siten, että haitalliset turvallisuus- ja terveysvaikutukset vähenevät, sekä vaikuttaneet toiminnallaan myös työsuhteen ehtojen parempaan noudattamiseen ja harmaan talouden torjuntaan.

2.2 Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

Vuosiraportissa vastuualueet ovat raportoineet tarkastuksia suoritetun 23105, joista tilaaja-vastuutarkastuksia 1238. Lisäksi vastuualueet ovat käsitelleet noin 34 300 asiakasyhteydenottoa, tutkineet 1100 työtapaturmaa, tehneet noin 500 tutkintapyyntöä poliisille sekä yli 500 lausuntoa syyttäjälle.

Seminaareista ja verkkoseminaareista on kerätty asiakaspalautetta. Lisäksi viestintä on pilotoitu some-barometriä. Monikanavaisista viestintäkampanjoista on tehty kampanjakohtaiset analyysit, joihin sisältyy vaikuttavuuden arviointi suhteessa resursseihin. Muun vaikuttamistoiminnan kuvaukseen on myös kirjattu kuvaus kunkin keinon vaikuttavuudesta, kattavuudesta ja käytettävyydestä. Muun vaikuttamistoiminnan osalta keinovalikoiman vaikuttavaa käyttöä onkin kehitetty erinomaisesti runkokauden aikana. Hankesuunnitelmista ja arvioinneista saatu yleisvaikutelma on, että hankesuunnittelu ja vaikuttavuustavoitteiden huomioon ottaminen on edelleen kehittynyt. Toteutettujen kehittämistoimien ja valvonnan sisältöjen osalta on hankkeiden sisällä tuotettu paljon hyvää aineistoa.

Ministeriö pitää tärkeänä, että vastuualueet edelleen kehittävät toimintatapoja tuotetun hyvän aineiston arviointiin ja hyödyntämiseen kokonaisuutena myös yksittäisen hankkeen ulkopuolella sekä ilmiöiden väliseen yhteistyöhön. Yhteisen suunnittelu- ja seurantajärjestelmän käyttö on tärkeää toiminnan luotettavan arvioinnin varmistamiseksi. Lisäksi ministeriö toteaa, että valvonnan suunnittelussa on tärkeä ottaa huomioon myös ne keinot, joille ei etukäteen ole asetettu määrätavoitetta. Asiakaspalautteen suunnitelmallinen kerääminen on syytä jatkossa sisällyttää toiminnan suunnitteluprosessiin.

Työolot

Työolot-ilmion tarkastuksilla havaittiin paljon korjattavaa valvottavina oleviin asiakokonaisuuksiin liittyen. Valvonnalla havaittiin olevan välitön vaikutus työpaikkojen toimintaan sekä välillistä vaikutusta työterveyshuoltopalveluja tarjoavien yritysten toimintaan. Toisaalta erityisesti tapaturmavaarojen valvontaan liittyen havaittiin, että vaikutukset eivät aina ole pit-

käkestoisia tai niitä ei synny saman yrityksen muissa valvontakohteissa, vaan samoissa asioissa on samoissa yrityksissä ongelmia toistuvilla tarkastuksilla. Työolojen osalta kuluvalle runkokaudella on keskitytty työpaikkavalvonnan tekemiseen korona-ajan haasteiden jälkeen, joten ministeriön näkemyksen mukaan valvonnan kehittämistarpeita on syytä pohtia tulevan runkokauden toteutuksen yhteydessä.

Pirstaloituva työelämä

Pirstaloituvan työelämän ilmiössä on panostettu toiminnan kehittämiseen monin tavoin. Valvonnan kohdentamisessa tiedonsaantioikeuksien hyödyntäminen on ollut merkittävässä roolissa. Lisäksi on hyödynnetty muiden viranomaisten julkisia rekisteritietoja ja vinkkitietoa. Viranomaisyhteistyötä on kehitetty erillisessä hankkeessa ja sitä on hyödynnetty erityisesti ulkomaalaisvalvonnassa ja luonnontuotteiden keruun valvonnassa.

Ulkomaalaisvalvonnan sisältöä on lisäresurssin myötä voitu painottaatyösuhteen vähimmäisehtojen valvontaan sekä reagoida nopeammin saatuun tietoon. Myös työsuhteen tunnusmerkistöä on selkiytetty osana valvonnan linjauksia. Ilmiöön liittyy toimintaympäristön jatkuva muutos ja siihen liittyvä tarve ajantasaiselle viestinnälle. Ilmiössä onkin panostettu monikanavaiseseen ja ymmärrettävään viestintään. Tilaaavastuuvalvonnan vaikuttavuutta käsittelevässä tutkimuksessa havaittiin tarkastusten pidemmän aikavälin vaikutus yritysten toimintaan, sillä peräkkäiset tarkastukset selkeästi vähensivät puutteiden määrää.

Työn kuormittavuus

Työn kuormittavuuden valvonnassa on hyödynnetty monipuolisesti valvonnan keinoja ja edelleen laajennettu Työn psykososiaaliset kuormitustekijät -kyselyn käyttöä. Erityisesti asiakärkihankkeissa valvontaa toteutettiin suunniteltua enemmän. Valvonnan kehittämistä ja yhdenmukaistamista on käsitelty valvontahakkeiden kokouksissa ja valvonnan sisältöjä on kehitetty tehtyjen havaintojen pohjalta.

Tieto ja digitalisaatio

Tietoon ja digitalisaatioon liittyvät kehittämishankkeet ovat edenneet suunnitellun mukaisesti. Kokonaisuuteen liittyen tehdään runkokauden linjausten mukaisesti monipuolista kehittämistä, johon liittyvät hyödyt konkretisoituvat asteittain runkokauden aikana. Runkokauden viimeisenä vuonna on tärkeää arvioida tehdyn kehittämisen jatkoa ja ottaa käyttöön syntyneet, toimiviksi havaitut toimintatavat.

Jatkuva uudistuminen

Työsuojeluvalvonnan suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin osalta tehdään jatkuvaa kehittämistä. Valtakunnallisia toimintatapoja on aktiivisesti kehitetty koko runkokauden ajan ja yhteiset toimintamallit ovat selkiytyneet. Valtakunnallinen suunnittelu- ja seurantajärjestelmä alkaa asteittain juurtua normaaliksi toiminnaksi. Jatkuva laadun parantaminen on osa järjestelmän peruslähtökohtaa, mutta sen konkretisointiin osana käytännön toimintaa on edelleen syytä kiinnittää huomiota.

Asiakaskysyntä

Palvelukysynnän todettiin siirtyneen suorista yhteydenotoista verkkopalveluun, mitä voidaan pitää hyvänä kehityssuuntana. Palveluiden saatavuustavoitteiden osalta vastuualueet ovat saavuttaneet tavoitteet erinomaisesti huolimatta siitä, että nuoriin työntekijöihin liittyvien lupien sekä nosturinkuljettajien poikkeuslupien määrä nousi merkittävästi edeltävistä vuosista. Ministeriö kiittää lupakäsittelyn tehokasta toimintaa.

Erityistavoitteet

Autonkuljettajien ajo- ja lepoaikavalvonnan osalta kaksivuotiset tavoitteet ylitettiin merkittävästi. Lisäksi toimintaa kehitettiin suunnitelmallisesti ja laadittiin yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa kansallinen tieliikenteen sosiaalilainsäädännön valvontastrategia.

Moniviranomaisyhteistyöhanke on edennyt monilta osin pidemmälle kuin hankesuunnitelmassa oli asetettu tavoitteeksi. Hankkeessa on saavutettu hyviä tuloksia viranomaisyhteistyön mallintamisessa ja alueellisten yhteistyömuotojen käyttöönotossa.

Henkilöstövoimavarat

Toimintavuonna vastuualueilla on edelleen kehitetty toiminnan valtakunnallista ohjausta ja suunnitelmallisesti panostettu henkilöstösuunnitteluun ja henkilöstön osaamisen kehittämiseen. Toiminnan painopisteen siirtyminen kohti valtakunnallisuutta näkyy myös henkilöstösuunnittelussa. Valtakunnallisesti yhtenäiset toimintamallit ja -vastuut sekä resurssisuunnittelu ja resurssien käytön seuranta vaativat kuitenkin kehittämistä myös jatkossa. Vastuualueiden VMBarojen tulokset on vastuualueilla analysoitu ja niiden pohjalta on sovittu toimenpiteistä.

Resurssit

Vuodelle 2022 siirtyi 2 895 563 € vastuualueille jo jaettua määrärahaa sekä 2 270 500 € jakamatonta määrärahaa. Vastuualueet ovat vuonna 2022 sovitun mukaisesti hyödyntäneet aiemmilta vuosilta siirtynyttä määrärahaa tulevia eläköitymisiä ennakoiviin rekrytointeihin. Vuodelle 2023 siirtyi 1 610 693 € vastuualueille jaettua ja 2 512 400 € jakamatonta määrärahaa.

Resurssien käytön valtakunnallista suunnittelua ja seurantaa on edelleen kehitetty. Kaikilta osin ei kuitenkaan ole arvioitu toteutettujen toimintojen vaikuttavuutta suhteessa käytettyihin resursseihin. Ministeriö korostaa edelleen luotettavan resurssien käytön seurannan tärkeyttä toiminnan kehittämisessä ja tavoitteiden asettamisessa.

3. Valtiotalouden tarkastusviraston ja muiden tarkastusten huomiot

Valtiovastuun tarkastusvirasto on antanut 19.4.2023 tarkastuskertomuksen viraston toiminnasta. Tilintarkastajan vuosiyhteenvetoon mukaan tarkastuksessa ei ole tullut esiin huomautettavaa työsuojelun vastuualueiden toiminnassa.

4. Toimenpiteet

4.1 Aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueille ehdotetut toimenpiteet

Kuluvalle nelivuotiskaudella kohdennetaan merkittävä määrä resursseja toiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen ja siihen liittyvien prosessien vakiinnuttamiseen. Ministeriön näkemyksen mukaan työsuojelun vastuualueiden tulisi vuonna 2023 panostaa erityisesti:

- asiakaspalautteen järjestelmälliseen keräämiseen ja hyödyntämiseen
- valvontatoiminnan kokonaisvaltaiseen arviointiin ja kokemusten levittämiseen valvontahankkeiden ulkopuolelle
- runkokaudella kehitettyjen käytäntöjen vakiinnuttamiseen
- toiminnan kehittämistarpeiden tunnistamiseen
- resurssien käytön seurantaan.

4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön toimenpiteet

Työsuojelun vastuualueiden näkemyksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriön tulisi toteuttaa toimenpiteitä:

- työsuojeluvalvonnan resurssien riittävyyden varmistamisessa erityisesti, mikäli työsuojeluviranomaisille kohdennetaan uusia tehtäviä
- talousarvion valmisteluprosessin selkiyttämisessä.

Helsingissä 6.6.2023

Sosiaali- ja terveysministeri

Hanna Sarkkinen

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

JAKELU

Ministeriön osastot

Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Valtiokonttori

Perhe- ja peruspalveluministeri

Tarkastuspäällikkö

